

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 20.

Onsdagen den 3 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes till en början af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne mars.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande och memorial: n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslagen till Svea och Göta hof-rätter med derunder lydande justitiestater; samt n:o 51, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 10, 48 och 49 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 4.

Herr talmannen ankom nu och öfvertog ledningen af förhandlingarna.

Vid föredragning af konstitutionsutskottets den 30 nästlidne mars och under gårdagen bordlagda memorial och utlåtande: n:o 10, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af utskottets utlåtande n:o 4, rörande väckta motioner om ändring af § 52 af regeringsformen och § 33 riksdagsordningen, samt

n:o 11, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen, biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Förslag till grundlagsändringar, äsyftande tidsbesparing i riksdagsarbetet.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 30 sistlidne mars och den 2 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 10, § 20, § 32 mom. 1 och § 33 riksdagsordningen.

Herr Nyström, Carl: Min reservation gäller endast § 33; emot de föreslagna bestämmelserna i afseende på fullmagterna har jag ingenting att invända. Men beträffande förändringen af den punkten, som bestämmer, att kamrarna skola hos Konungen begära sina talmän och vice talmän, synes mig åtskilligt vara att säga. Så länge Konungen skall utse kamrarnes talmän och vice talmän och detta utnämmande utgör så att säga Riksdagens inledning, synes det mig ganska naturligt, att Riksdagens båda kamrar vid detta tillfälle skola träda i en så att säga personlig beröring med regenten. Att denna anhållan, denna början af Riksdagen, hvilken inleder den samverkan mellan båda statsmagterna, som bör gifva det följande riksdagsarbetet dess karakter, omgifves med en viss högtidlighet, synes mig icke heller vara något ondt. Ceremonier, sadana som den ifrågavarande, stå på en förnuftig grund, och jag ser icke något skäl, hvarför man bör utrota ceremonier, som äro af denna art. Det är ju dessutom, såsom hvar och en vet, brukligt att till medlemmar i den deputation, som hos Konungen begär talmän, utses nyvalde riksdagsmän, hvilka vid samma tillfälle på sätt och vis presenteras för Konungen. Hvarför icke?

Hufvudsyftet med dessa från O. B. Olsson utgångna motioner är ju att vinna tid, men i detta fall vinnes ingen tid, så framt man icke räknar den lilla besparing, som uppkommer derigenom att deputationen indrages, en tidsbesparing som kan beräknas i minuter. För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten på, att det icke är mig, som bevisningsskyldigheten tillkommer i ett sådant fall som detta; det är den, som vill ändra grundlagen, som skall styrka, att ändringen är högst nödig och nyttig, och att göra detta i förevarande fall rörande den 33 § torde allt blifva svårt.

Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat, än att den naturligaste slutsatsen är, att förslaget angående denna paragraf bör förkastas, helst det icke står i något slags samband med de öfriga föreslagna förändringarne, för hvilka skäl kunna anföras. Här finnes icke något skäl; hvarför då hålla på en förändring, som hvarken är nödig eller nyttig?

Herr talman, jag yrkar afslag på utskottsbetänkandet, i hvad det rör § 33.

Herr von Strokirch: Det förslag, som här nu föreligger, är jemte dem, som förekomma i nästefterföljande betänkanden, lika

med de förslag, hvilka såväl inom denna som medkammaren år 1893 antogos att hvila för grundlagsenlig slutbehandling vid 1894 års riksdag; ett förslag att riksdag skulle taga sin början den 8 januari var då med dem sammankoppladt i ett och samma betänkande, och då detta förslag år 1894 förkastades, blef det orsaken till att hela gruppen af de föreslagna förändringarne måste afslås. Hade en sådan sammankoppling icke funnits, hade de nu återupptagna förslagen för visso redan varit grundlag. Hvad beträffar de nu föredragna förslagen har derä yrkats bifall utom hvad angår § 33, som ansetts böra afslås, och detta på grund deraf, att någon tidsbesparing icke stode att derigenom vinna, samt att en förändring i viss man innebure en ohöflighet och ogranlighet mot Hans Maj:t Konungen, då han icke vidare skulle uppvaktas af en deputation med begäran om talmäns utnämmande. Detta argument kan jag för min del icke finna vara af den vikt, att det bör föranleda ett afslag på paragrafen, utan anser jag denna stå i så nära samband med förslaget i öfrigt, hvilket afser att genom bestämda grundlagsbud vid riksdagens början åstadkomma, att dess arbete fortast möjligt må komma i gång, att jag på denna grund fortfarande måste yrka bifall till såväl den föreslagna förändrade lydelsen af 33 § som äfven till öfriga §§.

Förslag till grundlagsändringar, åsyftande tidsbesparing i riksdagsarbetet.

(Forts.)

Herr Nyström, Carl: Den siste ärade talaren anförde, att nu förevarande motioner åsyfta vinnandet af tid för riksdagsarbetet, men på mitt påstående att genom en förändring af 33 § ingen nämnvärd tid vunnas, följde ingen vederläggning.

Jag får påminna om att detta förslag förut framkommit i sammanhang med de viktiga förslagen om riksdagens öppnande den 8 januari och om motionstidens inskränkning, hvilka förslag nu icke föreligga. I sammanhang med sådana viktigare reformer kunde den ifrågasatt lilla förändringen få passera, men att nu, sedan hufvudsaken bortfallit, söka framdrifva den obetydlighet, som här är i fråga, dertill synes mig ej anledning finnas. Naturligtvis gäller icke detta, om herr Strokirch kunnat bevisa nyttan och nödvändigheten af den ifrågasatta reformen, men jag kan icke finna, att han styrkt tillvaron af dessa grundlagsenliga skäl för en förändring.

Herr Berg, Gustaf: Det är visserligen sant, att tid icke vinnas genom den nu föreslagna förändringen af 33 § riksdagsordningen, och utskottet har icke heller ifrågasatt förändringen i sådant syfte; men utskottet har ansett sig böra föreslå borttagandet af en ceremoni, som saknar all egentlig betydelse och därför enligt utskottets åsigt utan all olägenhet kan bortfalla. I fråga om ceremonier bör man skilja mellan sådana, som ega verklig innebörd, och dem, som sakna sådan. Till de förra räknar jag för min del t. ex. hvad 34 § riksdagsordningen stadgar om riksdags öppnande; och häruti ligger den betydelse, att Konungen och representationen mötas för att till hvarandra framställa sina önsk-

Förslag till grundlagsändringar, äsytande tidsbesparing i riksdagsarbetet.
(Forts.)

ningar. Ett sådant stadgande bör därför ej borttagas, och det är icke heller ifrågasatt. Till den senare kategorien af ceremonier eller de betydelselösa torde deremot utan all tvekan kunna hänföras den i 33 § afsedda deputationen, och därför kan den enligt mitt förmenande utan all skada borttagas. Jag tager mig sålunda friheten yrka bifall till utskottets föreliggande förslag.

Herr Bergius: Såsom i detta och näst följande betänkande finnes antecknadt, har jag af sjukdom varit förhindrad att deltaga i utskottets öfverläggningar angående föreliggande fråga. Jag ber därför att få tillkännagifva, att jag, derest jag deltagit, skulle hafva slutit mig till utskottets majoritet, ty jag anser det af utskottet framställda förslaget dock medföra åtskilliga fördelar, och kan icke finna, att den förste talaren framlagt giltiga skäl för bibehållandet af den deputation, hvarom i 33 § riksdagsordningen stadgas. Jag får därför yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Nyström, Carl*, att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan utom i hvad den anginge § 33 riksdagsordningen.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 30 nästlidne mars och under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 34 riksdagsordningen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Förslag till grundlagsändringar rör tiden, inom hvilken utskott skola väljas och sammanträda.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 30 sistlidne mars och den 2 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion om ändring af § 37 mom. 1 och § 45 riksdagsordningen.

Herr *Nyström, Carl*: Om i afseende på det ärende, som nyss var föremål för en kort diskussion, kunde sägas, att det var af ganska liten vikt, gäller deremot sådant icke om den nu ifrågasatta grundlagsförändringen. Den är af ganska stor betydelse och kan under upprörda tider och mer invecklade partiförhållanden medföra afsevärd skada. Det är en underlig grundlagsförändring, kan man säga, som här föreslås, ty det torde kunna visas, att den alldeles icke är nyttig, men *kan* göra skada. Den är ingalunda nyttig, ty om man ser sig god att blifva färdig med utskottens tillsättande inom sex dagar, såsom fallet lär hafva varit under

de senare åren, gör en bestämmelse om 8 dagar naturligtvis ingen skada, och en förändring till sex dagar intet särskildt gagn. Under sådana förhållanden förlöper ju saken alldeles på samma sätt, antingen det i grundlagen står 8 eller 6 dagar. Dervid är alltså en grundlagsförändring icke påkallad. Men förändras ställningen så, att förhållandena i riksdagen blifva mer invecklade, skall man snart inse behovet af fullt åtta dagar för vidtagande af alla de viktiga förberedelser, som erfordras för utskottsvalen. Jag tillät mig förra gången ärendet var före påminna om förhållandena i tyska riksdagen, der det icke finnes 3 eller 4 partier, såsom möjligen hos oss, utan 8, och för närvarande finnas måhända flera. Antag, att så blir förhållandet äfven hos oss, hvad kommer då att ske? Vid riksdagens början skall hvart och ett af dessa partier tillsätta sina förtroendemän, och det är icke lätt att ena sig om den saken. Derefter skola dessa förtroendemän träda i beröring med de andra partiernas representanter för att komma öfverens om antagliga utskottslistor, hvilket icke läser aflöpa utan långa underhandlingar; innan man får klart för sig alla afsägelser samt önskningsar om utbyte m. m., torde ganska afsevärd tid kunna förgå. Den, som erinrar sig hvad som skedde 1894 vid förberedelserna för tillsättandet af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, vet, huru långvariga dylika underhandlingar kunna vara, och ehuru förberedelserna vid utskotts tillsättande icke äro fullt desamma som förberedelserna i ofvannämnda fall, hafva de dock i åtskilliga afseenden likhet med hvarandra. Jag påminner, huru som förra gången saken var på tal, af flera talare, och dessa mycket erfarna, framhölls, att så länge man icke kunde ena sig om förslaget angående motionstidens förkortning — och lyckligtvis föll detta förslag —, är det ganska ändamålslost att förändra tiden för utskottens tillsättning, ty i alla fall ginge icke riksdagsarbetet med full maskin förr än motionstiden är förbi. Det synes mig alltså, att denna förändring är alldeles oantaglig, då den icke gagnar men väl kan skapa en fara. Man må icke komma med det talet, att, då skilnaden mellan 8 och 6 är 2, man genom förändringen skulle vinna 2 dagar. Denna beräkning vore riktig, om föreskriften innehölle, att valet nu skulle ske på åttonde dagen, men efter förändringen på sjuete dagen. Men så är det ju icke. Man får ju anställa valet huru tidigt som helst, och erfarenheten har visat, att man i de flesta fall *kan* anställa detsamma till och med tidigare än sjuete dagen. Då medför förändringen ju ingen vinning, icke någon besparing af 2 dagar. Men under svåra och invecklade förhållanden, alltså i undantagsfall, kunna de 8 dagarne behövas, och då har förändringen vället icke gagn utan en under sådana förhållanden betänkelig inskränkning i handlingsfriheten. Det synes mig då icke finnas skäl för antagande af en grundlagsförändring, som i vanliga fall icke är till gagn men som i undantagsfall kan vara till skada och som onödigtvis inskränker handlingsfriheten i en så viktig akt, ett så viktigt skede af riksdagen som tillsättandet af utskotten.

Förslag till grundlagsändringar rör. tiden, inom hvilken utskott skola väljas och sammanträda.

(Forts.)

Förslag till grundlagsändringar rör tiden, inom hvilken utskott skola väljas och sammanträda.
(Forts.)

Jag tillåter mig att åter påminna om en viktig sak, nemligen behandlingen af suppleantfrågan. Då den nyvalda riksdagsuppsättningen kommer till Andra Kammaren, och i detta fall hafva vi öfvervägande att tänka på Andra Kammaren, vet jag att förtroendemännens viktigaste sysselsättning är att göra sig bekanta med de nyankomne ledamöterna, för att tillse, huruvida de äro lämpliga som suppleanter i utskotten, och detta är fullkomligt riktigt och i sin ordning. Det är de goda förmågorna bland de nyvalda riksdagsmännen, som böra uppsökas för att insättas såsom suppleanter och utbildas till dugliga utskottsledamöter. Att i rörelsen under riksdagens första dagar lära känna de nykomna är icke lätt och tager en betydlig tid; begås misstag, så att personer, olämpliga för utskottens arbete, insättas i desamma, blir det gifvet till skada för detta arbete, och det går icke alltid så lätt att utesluta de olämplige, sedan de en gång blifvit valda. I allt fall väcker sådant ofta ett ganska stort missnöje, som vore onödigt.

Således: det att suppleanterna måste väljas med omsorg och att det kräfver sin tid att bland okände skaffa sig insigt om deras duglighet utgör för mig ett ytterligare skäl att icke afkorta den härför afsedda tiden. Att alltså behålla den handlingsfrihet, som Riksdagen nu har, samt att vid behof kunna förlänga den tid, som i vanliga fall visat sig tillräcklig, skadar icke i något afseende; under svårare förhållanden torde det vara i hög grad gagneligt att hafva tvenne dagar i reserv, om det skulle behövas. Dessa, herr talman, äro mina skäl, hvarför jag nu yrkar afslag på utskottets föreliggande betänkande.

Herr Blomberg: Den föregående ärade talaren inledde sitt anförande, i hvilket han afstyrkte konstitutionsutskottets förvarande betänkande, med den förklaringen, att de här föreslagna grundlagsändringarna icke kunde vara till någon nytta utan tvärtom kunde medföra skada. För min del håller jag före, att dessa grundlagsändringar både kunna anses nödiga och alltid böra medföra nytta. Jag anser det nemligen vara af vigt, att det första riksdagsarbetet så fort som möjligt kommer i gång. Detta är både nödigt och nyttigt.

Vidare anser jag det vara af gagn att icke lemna för lång tid för dessa förberedelser, hvilka visserligen afse att åstadkomma en så god sammansättning af utskotten som möjligt men äfven skulle kunna missbrukas till intrigspel, som utan tvifvel lätt kan blifva till skada och icke till gagn. Då utskottet föreslagit en tid, utmätt på sadant sätt, att man ingen gång under det nuvarande riksdagsskicket behöft gå längre än till denna tidsgräns, frågas, om icke utskottet varit ytterligt försigtigt. Det är att märka, att man icke mer än en enda gång under dessa årtienden behöft skjuta upp utskottsvalen till 6:te dagen.

Den föregående ärade talaren fasthöll särskildt vid den nuvarande tidsbestämningen af det skälet, att det skulle kunna uppstå en stor mångfald af partier i kamrarna. Jag tror icke, att

det under sådana förhållanden skulle lända till någon nytta att använda 2 dagar mer för vidlyftigare kompromisser mellan de olika partierna; de förhandlingar, som behövas, kunna och böra fullföljas under den tid, som nu är föreslagen. Man har icke råd att från det egentliga riksdagsarbetet slösa bort för mycken tid på dessa förberedande förhandlingar.

Vidare syntes det den ärade talaren, för att man skulle klokt och väl kunna välja ut suppleanterna, af synnerlig vigt, att man kan förfoga öfver nu medgifna längre tid. Jag för min del tror deremot, att man lika väl bör hinna få suppleantlistan i ordning till den föreslagna sista valdagen som listan på de ordinarie medlemmarne. Jag föreställer mig nemligen, att de personer, som hafva förtroendet att å partiernas vägnar utarbета förslagen, på förhand måste ega en sådan personkännedom, som möjliggör att fullborda arbetet på den bestämda tiden, och att för dem 2 dagar ytterligare icke äro af nöden. Deremot äro dessa dagar onekligen af betydelse för sjelfva riksdagsarbetet.

Det sades slutligen, att, så länge motionstiden är bestämd såsom för närvarande, utskottsarbetet ändock icke kan komma i gång före motionstidens slut. Jag deremot menar, att det är af vigt, att utskotten väljas så fort som möjligt, på det att utskottsmedlemmarne må blifva i tillfälle att taga i öfvervägande de frågor, om hvilka framställningar redan äro gjorda, och att arbetet icke ytterligare uppskjutes, därför att man före utskottsvalen icke haft anledning att tänka på de särskilda ärendena.

Jag tror därför, att tillräckliga skäl finnas att anse de föreslagna grundlagsändringarna både nödiga och nyttiga och yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Casparsson: Motionären har här, såsom mig synes, på ett mycket öfvertygande sätt framlagt *obehöfligheten* af den föreslagna grundlagsändringen. Erfarenheten har nemligen, enligt hvad han, med stöd af utskottets vid 1893 års riksdag lemnade utredning, anfört, visat, att under de sista 20 åren aldrig inträffat, att utskottstillsättningen skett senare än 6:te dagen efter riksdagens öppnande, men väl i de flesta fall tidigare. Har man allaredan utan ändring i grundlagen uppnått det resultat, hvartill motionären vill komma, hvarför skall man då vidtaga en grundlagsändring?

Hvad åter beträffar tiden för utskottssammanträdena efter valen, är det föreslaget, att siffran *4 dagar* skulle utbytas mot *2 dagar*, men såvidt jag kunnat erinra mig, har det i regeln tillgätt så, att utskotten sammanträdt *dagen efter* sedan de blifvit valda — således äfven i detta fall torde en ändring vara alldeles obehöflig.

Jag anser, att man i allmänhet så litet som möjligt bör kladda på grundlagen, och grundlagen sjelf säger, att man icke bör vidtaga andra ändringar än sådana, som äro högst *nödiga*. Jag

Förslag till grundlagsändringar rör. tiden, inom hvilken utskottet skola väljas och sammanträda.

(Forts.)

Förslag till grundlagsändringar rör tiden, inom hvilken utskott skola väljas och sammanträda
(Forts.)

anser, att den nu föreslagna grundlagsändringen är högst *onödig*, och af detta skäl förenar jag mig i yrkandet på afslag.

Herr Nyström, Carl: Jag får bekänna, att jag icke riktigt förstod herr Blombergs resonnement. Han började att säga, och han fortsatte och slutade med att säga, att hufvudsyftet med denna grundlagsändring vore, att riksdagsarbetet skulle komma i gång. Detta är godt och väl. Derom är jag fullkomligt öfverens med honom. Sedermera efter en minuts mellanrum säger han, att tidens bestämmande till 8 dagar ingen gång inverkat på riksdagsarbetets igångsättande. Detta påstående står icke i öfverensstämmelse med det förra.

Men herr Blomberg har gjort det som värre är. Han har kallat förberedelserna till utskottsvalen för intrigspel. Åtminstone har han sagt, att detta lätteligen kunde blifva en följd af det nuvarande stadgandet. Dertill har herr Blomberg ingen rättighet. Såvidt jag känner till saken — jag talar om förhållandena i Andra Kammaren —, är det så långt derifrån, att dessa förtroendemän tvärtom hafva en ganska allvarsam sysselsättning med att söka efter de dugligaste männen, och om möjligen partihänsyn dervid förekommer, kan dock detta icke kallas intrigspel; och detsamma gäller naturligtvis om förberedelserna inom denna kammare till utskottsvalen. Intrigspelet vore, förmodar jag, snart undangjordt — på 2 å 4 dagar — men, det ärliga letandet efter dugliga män för utskottsarbetet det tager sin tid. Särskildt framhåller jag studiet af de nyvalda i och för suppleantplatsernas besättande såsom ytterst viktigt och upptagande mycken tid. Häremot har herr Blomberg endast satt det påståendet, att förtroendemännen böra på förhand känna de suppleanter de välja. Huru skall det vara möjligt? Huru skall en förtroendeman från Skåne på förhand känna till nyvalda riksdagsmän från t. ex. Norrland eller Vermland. Ett faktum är, att de rakt ingen kännedom hafva af dem utan måste gå omkring och fråga deras äldre och för förtroendemännen sedan föregående riksdagar bekante länskamrater. En sådan personalkännedom, som den herr Blomberg förutsätter, tror jag vara ytterst ovanlig och icke böra förutsättas ens hos förtroendeman.

Så länge 8 dagar är mera än 6 dagar och om det är sant att förberedelsen till utskottsvalen är ett arbete, som kan komma att kräfva längre tid än den, som hittills visat sig behöflig, och då ingen skada kan uppstå af den nu gällande bestämmelsen, hvilket skulle kunna blifva fallet, om tiden ändrades till 6 dagar, finner jag det, herr talman, föreligga fullgiltiga skäl att förkasta den af herr O. B. Olsson väckta motionen.

Herr Blomberg: Jag vill blott med ett par ord svara på den siste talarens yttrande.

Jag har aldrig sagt, att tiden för uppgörande af förslag till utskottsledamöter användes till intrigspel. Men jag har betonat, att grundlagsparagrafen skall vara så affattad, som behofvet på-

kallar, och detta af erfarenheten styrkta behof kräfver i öfverensstämmelse med utskottets förslag högst 6 dagar. Och jag har sagt, att en medgifven längre tid kunde lemna frestande tillfälle till onödigt, kanske skadligt, intrigspel på detta område, emedan det egentliga arbetet med förslagslistorna hädanefter som hittills bör kunna utföras på 6 dagar.

För öfrigt tror jag, att mitt yttrande med afseende på personalkännedomen hos förtroendemännen också var tydligt nog. Jag sade, att de böra ega den personalkännedom, att svårigheterna i och för suppleantvalen ej böra hindra dem från att kunna fullgöra sitt uppdrag inom den tid, som af utskottet föreslagits. De skäl, utskottet med afseende härå anfört i sitt betänkande, kan jag icke finna vara på något sätt vederlagda af den siste talaren, ty det är konstateradt, att 6 dagar är den längsta tid, som hittills behöfts. Derfor kan ock denna tidsrymd mycket väl bestämmas i grundlagen, så att man icke *förledes* att förbruka längre tid än den i verkligheten för ändamalet behöfliga.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlatande n:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslas utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 43.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 30 nästlidne mars och under gårdagen bordlagda utlatande n:o 45, i anledning

Förslag till grundlagsändringar rör tiden, inom hvilken utskottet skola väljas och sammanträda.
(Forts.)

af Kongl. Maj:ts proposition angående lindring i vilkoren för ett åt Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag af staten beviljadt lån a 2,000,000 kronor, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anslag för anläggning af bibana mellan Vännäs, Umeå och Storsandskär.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 30 sistlidne mars och den 2 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för anläggning af en bibana från norra stambanan vid Vännäs till Umeå och vidare till Storsandskär.

Herr Sandberg: Ehuru jag är fullt medveten om, att kanske ingen af denna kammares ledamöter i denna fråga delar mina åsikter och mina farhågor, känner jag det likväl som min oafvisliga pligt att, så länge jag eger röst i den svenska Riksdagen, uttala min protest mot ett ytterligare förökande af vår redan alltför stora statsskuld, hvilket utan tvifvel blir en följd af bifall till det nu framlagda förslaget. Vid de blomstermålningar, som af åtskilliga myndigheter afgifvits och som blifvit intagna i utskottets betänkande, fäster jag icke synnerlig vikt. Intet jernvägsförslag har ännu framkommit, utan att vara åtföljdt af vackra målningar af den föreslagna jernvägens utomordentliga vikt samt den stora trafik, som skulle uppstå på den bana, som vore föreslagen att anläggas. Särskildt fäster jag mig icke mycket vid den föreslagna banans stora strategiska betydelse. Kan den icke vara lika mycket till fördel för den anfallande som den försvarande? 1809 öfvergick fienden Qvarken; det hade varit mycket beqvämt, om han då kunnat med jernbana fortsätta inåt landet.

Jag skall icke uppehålla kammaren längre utan ber att få yrka afslag.

Friherre Klinckowström: Under nuvarande förhållanden och då jag med bekymmer ser, att ingen reserverat sig mot ifrågasvarande förslag af statsutskottet att bifalla anläggandet af en bibana från Vännäs till Umeå, hade det egentligen varit onödigt för mig att nu uppträda, men jag har den åsikten, att när man vill försvara en grundsats, som man anser riktig, bör man icke väja, om man också står ensam om sin asigt. Jag kan därför icke neka mig att vid detta tillfälle påminna om, att när medel för anläggande af den stora stambanan uppåt Norrland beviljades, skedde det — vill jag minnas — under förbehåll, att bibanorna från nämnda stambana ut till kusten skulle bekostas af vederbörande kommuner och städer, och detta anser jag fortfarande riktigt. Här har nu visat sig och beklagligtvis äfven visat sig förut, att dessa bibanor blifvit bekostade af staten. När man tänker på hvilken nytta dessa bibanor göra, så är det hufvudsakligen för transport af skogsprodukter och trävaror från det öfre landet till kusten för att sedan utskeppas eller försågas af de vid kusten liggande sågverken.

Det är enskilda personer eller bolag, som ega denna näring, och de bedrifva den så, att de verkligen hafva råd att bekosta dessa jernvägar, så mycket mer, som de blifvit stenrika på denna s. k. näring, som jag vågar kalla skogssköfving, och att understödja denna genom kostsamma jernvägar, som endast skola komma att befrämja dessa bolags trafik, det finner jag fullkomligt onödigt.

Jag skall icke begära votering i denna fråga, ty jag anser det fåfångt, men jag vill nedlägga en offentlig protest mot denna jernväg och yrkar därför afslag på statsutskottets hemställan.

Herr Tamm, Hugo: Då det yrkande, som framstälts om afslag på motionen, är ganska svagt, men utskottet står enhälligt i sitt beslut, torde det ej vara skäl att här ingå i någon lång debatt.

Om statsskulden, som är herr Sandbergs förskräckelse, har utskottet icke utlåtit sig, ty frågan, hvar medel till jernvägen skola tagas, är ej nu föremål för behandling.

Afven tycker jag, att det är en hård beskyllning mot utskottet, att det gjort en blomstermålning. Hela utskottets motivering står på 10 å 12 rader, men man skulle snarare kunna säga, att det varit bättre, om den varit ännu kortare, då här förekommer ett stycke om hvad Riksdagen framdeles skall göra i afseende på Norrlands banor, hvilket icke egentligen hör hit.

Det har anmärkts, att dessa banor bort utföras af orten sjelf. Men det är väl nästan omöjligt att begära i detta fall. Dessutom är hela den norrländska banan, kan man säga, icke så mycket byggd i beräkning att gifva en viss direkt afkomst, utan den är en civilisatorisk bana, som dragits inuti landet, och afsedd att sammanknyta Norrland med öfriga Sverige, men om den ock är lagd af andra skäl långt in i landet, måste man väl sammanbinda den med orter, der den egentliga befolkningen för närvarande är bosatt, den utefter floddalarna och vid kusten. Att, såsom friherre Klinckowström yttrade, det endast skulle vara sågverken och sågverksegarne, som af dessa banor hade gagn, torde vara origtigt att säga. Just utefter hela den dalgång, der den nu föreslagna banan stryker fram, är befolkningen koncentrerad, och det är ingalunda blott sågverken, som der äro förlagda, utan just bönderna äro der bosatta, och det är sålunda dessa, som hafva gagn af banan.

Jag skall icke upptaga kammarens tid vidare utan anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr von Strokirch: Jag skall blott framställa en fråga till statsutskottet, som tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition på sätt som skett. Statsutskottet gör nemligen följande reflektion: »genom anläggandet af densamma (bibanan från Vännäs till Umeå) synes det utskottet, som om för en längre framtid Norrlands behof af statsbanor bör blifva temligen nöjaktigt tillgodosedt. På hvad skäl har utskottet befogenhet att uttala en sådan reflektion öfver

Anslag för anläggning af bibana mellan Vännäs, Umeå och Storsand-skär.

(Forts.)

Anslag för anläggning af bibana mellan Vännäs, Umeå och Storsand-skär.

en fråga som icke föreligger. Huru kan utskottet veta det? Mig synes, att denna strof gerna kunde utgå ur betänkandet såsom icke behöfzig

(Forts.)

Herr vice talmannen: Herr talman! Mine herrar! Jag anser statsutskottet hafva fullkomlig rättighet att i sammanhang med en fråga säga, att det synes utskottet, att förhållandena påkalla ett eller annat. Att förmena utskottet att uttala sin åsigt, kan jag icke fatta är rätt. För öfrigt beder jag kammaren icke fästa större tyngd vid motiveringen, än vid klämman, som enhälligt beslutats. I de omtalade orden ligger endast ett uttalande om nödvändigheten af en viss varsamhet vid fortsättandet af banbyggandet i Norrland. För min del är jag dock öfvertygad om, att dessa ord icke komma att lägga det minsta hinder i vägen, om det visar sig, att förhållandena så utveckla sig, att anläggning af nya banor med skäl böra ifrågakomma.

Jag hemställer, att kammaren behagade bifalla såväl utskottets motivering som klämman.

Herr Berg, Lars: Ehuru jag naturligtvis af fullaste hjerta är enig med statsutskottet och villig att instämma uti dess hemställan om anslag till Umeå—Vännäs-banan såsom en utfartsväg åt statsbanan, har jag dock ansett mig pligtig att inlägga en värdsam gensaga mot statsutskottets utlåtande uti de sista två raderna af motiveringen, der utskottet har lemnat den föreliggande frågan och, enligt mitt förmenande, liksom inblandat en annan, som icke hör till ämnet. Statsutskottet säger nemligen att genom anläggandet af densamma — nemligen Umeå—Vännäs-banan — synes det utskottet, som om för en längre framtid Norrlands behof af statsbanor bör blifva temligen nöjaktigt tillgodosedt. Liksom för den näst siste talaren framstälde sig vid läsningen här af för mig den frågan: huru kan statsutskottet veta det, och hvad har det att göra med denna sak? Jag skulle således anse mig skyldig att yrka på uteslutande ur motiveringen af detta för Norrland mycket ödesdigra och origtiga uttalande, som, om det skulle gillas af Riksdagen och denna kammare, också skulle inflyta i Riksdagens skrivelse till Kongl. Maj:t och i sjelfva verket således verka som ett riksdagsbeslut, hvilket lade band på och, om icke hindrade, så åtminstone försvärade ett återupptagande af frågan om statsbanor i Norrland på en tid, då detta kunde vara för det hela och orten af synnerlig vikt. Jag är äfven öfvertygad, att Riksdagen — och denna kammare i synnerhet — ingalunda skulle anse sig pligtig att i en fråga, hvarom ingen utredning föreligger, hvarom icke något förslag blifvit väckt, och då det gäller jernvägar, som ingen vet hvar de skola gå eller hvad de kosta, här vid afgörandet af Umeåbanans öde helt frankt och alldeles omotiveradt fatta ett beslut, som måhända skulle blifva af en stor räckvidd för öfre Norrlands jernvägar. Då emellertid statsutskottets ordförande förklarar, att, enligt utskottets mening,

dessas ord i betänkandet icke lägga hinder i vägen för Riksdagen och staten att framdeles besluta anläggning af de bibanor till stambanan, som utgöra dess rena komplement, nemligen nödiga utfartsvägar till kuststäderna och andra förlängningar af stambanan, så att ett konungsligt ord om en stambana från Ystad till Haparanda en gång må blifva en sanning, skall jag icke yrka på den ifrågavarande punktens uteslutande ur motiveringen, men jag har velat hafva denna min mening och gensaga till protokollet antecknad för framtida behof.

Anslag för anläggning af bibana mellan Vännäs, Umeå och Storsand-skår.

(Forts.)

Herr Billing: Man kan icke neka, att representanterna för Norrland äro mycket påpassliga. Norrländingarne äro icke nöjda, om de få hvad de begära, utan de vilja också försäkra sig om att få allehanda i framtiden. Detta må ingen undra på, men i alla fall beder jag få fästa uppmärksamheten på, att i denna punkt icke är sagdt mera, än att utskottet hyser den meningen, att genom bifall till den kongl. propositionen behofvet är *temligen nöjaktigt* tillgodosedt. Här är icke sagdt, att det icke kan behövas ytterligare jernvägar i Norrland, utan här är endast sagdt, att man bör iakttaga försigtighet och göra noggranna undersökningar, icke gå allt för hastigt fram på vägen att anlägga nya jernbanor i Norrland. Detta är icke för mycket sagdt, och norrländingarne böra sjelfva medgifva, att det är riktigt. Nog har Norrland fått anslag, så att det icke kan klaga öfver, att man icke i Riksdagen varit välvilligt stämd mot dess fordringar. Nu har i statsutskottet från ett håll yrkats med mycken bestämdhet, att dessa ord skulle tilläggas i motiveringen, och jag tror herrarne böra besinna, att, om man tager bort dessa ord, kan detta borttagande möjligen hafva till följd att, i stället för en om bifall till klämman enig Riksdag, det kan blifva ganska mycken opposition mot antagandet äfven af klämman.

Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets framställning oförändrad.

Herr Ljungberg: Jag beder också att få instämman i utskottets yttrande både med hänsyn till det slut, hvartill utskottet kommit, och i afseende på dess motivering. Det skadar alldeles icke, efter min tanke, att man har uttalat en önskan, att Riksdagen »för en längre framtid» måtte stanna vid hvad hittills gjorts med afseende å de stora stambaneanläggningarna i Norrland. Vi måste besinna, att vi väl icke böra precis bana väg för vår östra granne. Då det talas om att gå ända upp till Haparanda med jernvägen, tror jag man bör tänka på, hvart det leder. Dessutom hafva så ofantliga kostnader nedlagts på de norrländska jernvägarna, och man har haft så ringa afkastning af dem, att det vore allra största skäl att numera iakttaga återhåll i detta fall.

Jag yrkar bifall till både motiveringen och slutet.

Herr Alin: För min del instämmer jag fullkomligt i de betänkligheter, som uttalats af herr Berg mot det yttrande i ut-

Anslag för an-
läggning af
bibana mellan
Vännäs, Umeå
och Storsand-
skär.

(Forts.)

skottets motivering, hvarom nu är fråga. Jag kan icke finna annat, än att utskottet här berört en sak, hvarom mycket olika meningar råda. Ty frågan är, huruvida den tidpunkt, då man skall fortsätta byggandet af jernvägen från Boden, bör ligga längre eller kortare fram i tiden, och då om den frågan råda olika meningar inom Riksdagen, förefaller det mig, som om den nu ifrågavarande punkten i motiveringen så mycket mindre skulle vara på sin plats, som i der föreliggande framställningar intet synes göra den behöfvig.

Emellertid, då det icke är sagdt, att, derför att punkten står här, den skall komma in i Riksdagens skrifvelse, och då vidare punkten blifvit förklarad på det sätt, som skett af statsutskottets ledamöter här, särskildt af statsutskottets ordförande, skall jag för min del icke framställa något yrkande.

Herr Fränckel: Då jag för min del biträdt det slut, hvar till utskottet kommit, har jag gjort detta så mycket hellre som den motivering, statsutskottet här begagnat för sitt tillstyrkande, inom utskottet ansågs vara det enda vilkoret för ett enhälligt beslut i frågan. Jag tror, att herrar norrländingar spänna bågen väl högt, om de icke i en fråga som denna ens skulle vilja tillåta, att man manar till försigtighet i afseende å det fortsatta jernvägsbyggandet i Norrland. Jag ber dock dessa herrar påminna sig, att ännu så länge ligga hundra millioner af statsmedel nedlagda i norrländska jernvägar, utan att de lemna någon afkastning, att på senaste tiden, då man begärt anslag till utfartsvägar i Norrland, man varit ytterst försigtig i afseende på beviljandet af dessa anslag, att Örnsköldsviksbanan visserligen blef en statsbana, men att Hernösandsbanan måste på privat väg och med statsunderstöd åstadkommas. Då nu en liknande utfartsväg här blifvit föreslagen och tillstyrkt, så är motivet för denna bana, i afseende å rentabiliteten, snarare sämre än för någon af de föregående. Då synes det mig vara på sin plats, att, om man önskar Riksdagens bifall *redan nu* till en så beskaffad utfartsväg, man må på samma gång förklara, att nu få icke anspråk allt för snart återkomma om nedläggande af betydande kapital i sådana jernvägar som denna, emedan det ej på länge kan lemna någon afkastning.

Jag måste så mycket hellre hålla på, att denna motivering måtte oförändrad kvarstå, så vidt jag med min röst skall kunna biträda det nu föreliggande betänkandet oförändradt. Jag har nemligen, efter ärendets behandling på afdelningen, kommit till det resultat, att det kostnadsförslag, på hvilket denna banas anläggning stöder sig, enligt min tanke, är omkring 400,000 kronor för högt, och det är således endast den förhoppning, att jernvägsstyrelsen skall lyckas genom en entreprenad få ned detta belopp till det, för hvilket banan verkligen bör kunna åstadkommas, och på sådant sätt minska beloppet för denna banas kostnad, då den på länge icke kan åstadkomma någon rentabilitet, som jag nu

anser summan kunna beviljas. Det belopp, som derefter sannolikt besparas, skall då kunna användas till för statens jernvägar i öfrigt nyttiga ändamål, men det lärer icke, såsom herrar norrländingar hysa förhoppning om, tvärt böra komma till användning för nya improduktiva bibanor.

Jag yrkar bifall till utskottets såväl motivering som kläm.

Anslag för anläggning af bibana mellan Vännäs, Umeå och Storsand-skär.

(Forts.)

Herr Larsson, Liss Olof: För mig är det alldeles likgiltigt om dessa tvenne sista rader stå kvar eller om de strykas. Det betyder ingenting. Jag har varit med för länge och sett huru det gått till, då det varit fråga om byggande af jernvägar i Norrland. Jag har sett, huru liten betydelse de goda föresatser haft, som Riksdagen sökt uttala. Jag minnes mycket väl på sin tid, då man skulle stanna vid Torpshammar, men man hade knappt hunnit dit, förrän man var färdig att fortsätta till Sollefteå, och der skulle det blifva »stopp», för någon tid, men då man kom fram dit, var man genast färdig att fortsätta. Jag tror således, att uttalandet af de ord, som stå i de ifrågavarande tvenne raderna, betyda ingenting. Jag skulle blifva mycket förvånad, om icke, om ett par år, från vederbörande kom en anhållan om nya jernvägar i Norrland, och med den kännedom, vi ha om norrländingarne och deras förmåga att drifva igenom sådana saker, kunna vi vara öfvertygade om, att det går. Det har gått så långt redan, att det icke ens finnes en reservant till betänkandet. Det finnes visserligen en reservant, men det var därför att man tillagt dessa ord. Det var anledningen till hela skiljaktigheten. Jag vet således af egen erfarenhet, huru fåfängt det är att spjarna emot, då det gäller de norrländska intressena, och i detta fall känner jag deras representanters öfverlägsna förmåga att drifva igenom dylika saker. Vid föregående tillfällen, då det varit fråga om att bygga bibanor i Norrland, har jag aldrig röstat för någon sådan, emedan jag anser, att Norrland, såsom hvarje annan del af vårt land, bör sjelf bygga sina bibanor och göra ansträngningar att få bibanorna förenade med stambanan. Det är endast för Norrland sådana undantag blifvit gjorda, och ett sådant undantag föreligger äfven nu. Vid föregående tillfällen, då sådana frågor förelegat vid Riksdagen, har jag alltid yrkat afslag, och jag förenar mig äfven nu med dem, som yrka afslag å såväl utskottets betänkande som Kongl. Maj:ts proposition. En liten stump jernväg utöfver den mellan Sollefteå och Hernösand borde Norrland kunna åstadkomma.

Herr Casparsson: Då statsutskottet från flera håll fått uppbära klander för det gjorda yttrandet, vill jag för min del till statsutskottet uttala min tacksamhet därför, att det uttalat ett varningens ord emot ett forceradt jernvägsbyggande i Norrland. Det är min fullkomliga öfvertygelse att, derest jernvägsbyggandet kommer att fortgå, kommer det att blifva en kräfta för statens finanser. Af denna orsak tror jag det vara behöfligt

Anslag för anläggning af bibana mellan Vännäs, Umeå och Storsandstäv. att i tid uttala ett varningens ord. Man har sagt, att statsutskottet icke haft rättighet att göra ett sådant uttalande. Jag kan icke finna annat än att statsutskottet har varit fullt berättigadt att uttala en *åsiqt*, och något annat har icke skett. Jag ber att få yrka bifall till utskottets utlåtande, sådant det här föreligger.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan yrkats dels bifall, dels afslag.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vidare anförde herr talmannen, att i afseende på motiveeringen blifvit yrkadt, af herr *Ljungberg*, att densamma skulle af kammaren godkännas.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till herr *Ljungbergs* nyssnämnda yrkande samt vidare på afslag derå, och förklarades den sista propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets den 30 nästlidne mars och under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 2, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning, huruvida ej det verkliga värdet å rikets silfverskiljemynt borde bringas i riktigare öfverensstämmelse med dess namnvärde, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Ifrågasatt rätt för vissa lärare att i särskilda fall resa på statens jernvägar mot nedsatt afgift.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 30 sistlidne mars och den 2 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion angående rätt för vissa lärare att i särskilda fall resa på statens jernvägar mot nedsatt afgift.

Herr *Ölander*: Det är naturligtvis icke tänkbart, att kammaren, emot sitt tillfälliga utskotts enhälliga afstyrkande utlåtande, skall vara benägen att bifalla den föreliggande motionen. Men jag kan icke underlata att, dertill manad, visserligen äfven af min egen öfvertygelse men äfven af uttalanden från skol-lärareföreningar i den ort, jag representerar, yttra några ord till försvar för motionen och till vederläggande af de skäl, som utskottet emot densamma anført.

Utän att precis vilja dela motionärens något öfverdrifna och kanske allt för sangviniska förhoppning om de fördelar, som skulle kunna vinnas genom antagande af motionen, måste jag dock medgifva, att den innehåller åtskilligt beaktansvärdt och att dess

antagande måhända skulle kunna leda till ett ganska godt resultat. Utskottet har också delat denna åsigt och till och med alldeles öppet erkänt värdet af de skäl motionären anført, men utskottet anser sig af formella skäl icke kunna tillstyrka motionen. Det anser nemligen, att denna fråga icke bör dragas under Riksdagens pröfning utan öfverlemnas till kongl. jernvägsstyrelsen, hvilken, enligt kongl. brefvet af 1889, skulle ega befogenhet att göra afvikelser från de taxor, som för jernvägen äro fastställda. Ja, det kan ju utskottet hafva rätt uti, men alldeles säkert är det, att kongl. jernvägsstyrelsen aldrig någonsin skall våga att, utan Riksdagens uttalande, göra dylika afvikelser för nu ifrågasatt resor på statens jernvägar mot nedsatt afgift.

(Forts.)

Jag vill icke mycket yttra mig i denna fråga. Jag vill blott säga, att om det således å ena sidan är ostridigt, att det kan vara till fördel för undervisningen i geografi i de af staten understödda folkskolorna, att lärare och lärarinnor i detta ämne i nämnda skolor kunde genom nedsättning i biljettpriset på statens jernvägar beredas tillfälle att taga så att säga personlig känedom om de förhållanden, hvarom de skola undervisa, och man å andra sidan har anledning antaga, att jernvägsstyrelsen och Kongl. Maj:t icke, utan Riksdagens uttalande vilja göra en dylik nedsättning, jag icke skall finna något hinder för att Riksdagen i en skrifvelse till Kongl. Maj:t uttalar *sin* mening i denna fråga. Det är ju Kongl. Maj:t obetaget att dervid fästa det afseende, honom för godt synes.

Det finnes naturligtvis icke någon utsigt för motionen att vinna framgång, men jag har på grund af anmaning velat yttra dessa ord. Jag har intet yrkande att göra.

Herr Crusebjörn: Herr talman! Mine herrar! Jag tror verkligen icke, att Riksdagen kan här följa motionären, som yrkar, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att lärare och lärarinnor skulle under vissa fall åtnjuta nedsättning i biljettpriset. Det kan väl icke vara rimligt, att en sådan sak behandlas i första hand af Riksdagen. Men utskottet har ställt sig så välvilligt som möjligt mot motionen, da utskottet erkänner i viss mån

*I frågasatträtt
för vissa
lärare att i
särskilda fall
resa på statens
jernvägar mot
nedsatt afgift.
(Forts.)*

värdet af de skäl, som anförts, och för öfrigt hänvisat dem, som äro intresserade för saken, att vända sig till jernvägsstyrelsen och Kongl. Maj:t. Visserligen kan jag icke tänka mig, att enskilda lärare och lärarinnor skulle komma med en dylik framställning, utan det skulle väl vara vid läraremöten eller sådant, som man skulle anse sig böra besluta derom. Men otvifvelaktigt är väl då lämpligast, att jernvägsstyrelsen och i sista hand Kongl. Maj:t tager en sådan fråga under pröfning och antingen, i likhet med hvad som skett i andra särskilda fall, beviljar nedsättning i biljettpriset eller också gör frågan till föremål för framställning till Riksdagen.

Jag beder att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlatande hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets nedan-nämnda, den 29 och 30 nästlidne mars bordlagda utlatanden:

n:o 6, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 28 regeringsformen,

n:o 7, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 32 regeringsformen,

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 35 och 36 regeringsformen, samt

n:o 9, i anledning af väckta motioner, åsyftande förändrade bestämmelser i fråga om vilkoren för rätt att välja riksdagsmän i Andra Kammaren,

biföll Första Kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Ledighet från riksdagsgöromalen beviljades herr *Crusebjörn* från och med den 4 till och med den 17 i denna månad.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12.33 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna

Fredagen den 5 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 29 sistlidne mars.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 198, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till lärlingslag, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, ang. vissa ändringar i och tillägg till de för erhållande af lån från odlingslånefonden stadgade vilkor och bestämmelser.

Denna kongl. proposition blef härpå föredragen och hänvisad till statsutskottet.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg af följande lydelse:

Att herr *A. P. v. Möller* på grund af sjukdom (Laryngo-bronchit) tills vidare är förhindrad att deltaga i Riksdagens arbeten, intygas härmed. Stockholm den 3 april 1895.

Oscar Gibson.

Leg. läkare.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 47, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

bankoutskottets memorial n:o 9, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om användande af riksbankens vinst för 1894; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 27, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning;

n:o 28, i anledning af väckt motion om ändring af de uti gällande konkurslag stadgade bestämmelser rörande utöfvande af rösträtt i frågor, som röra konkursförvaltning;

n:o 29, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder till förekommande af obehörigt bruk af sådana inteckningar, som, enligt 23 § i förordningen angående inteckning i fast egendom, må utan uppvisande af inteckningshandlingen dödas; och

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning åt målsegare i brottmål.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 2 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

*Pension för
musikläraren
G. W. Heintze.*

Herr statsrådet Gilljam: Vid några af de punkter, som nu komma att föredragas, nödgas jag något upptaga kammarens tid icke alldeles utan förhoppning att dervid kunna i någon mån åstadkomma en jemkning i de väl stränga hemställanden, statsutskottet under dessa gjort till Riksdagen.

Jag vänder mig då först till den nu föredragna punkten 9:o), hvarest frågan gäller en musiklärare vid Jönköpings högre allmänna läroverk, Gustaf Wilhelm Heintze, för hvilken Kongl. Maj:t begärt en pension å allmänna indragningsstaten af 1,250 kr. årligen.

Det är nu så förhållandet med dessa musiklärare vid de allmänna läroverken, liksom ock med teckningslärarne, att deras rätt till pension varit föremål för olika åsigtter. Somliga anse, att de verkligen äro inbegripna ibland lärarne vid de allmänna läroverken, hvilka efter de grunder, som äro fastställda för civila

embets- och tjänstemän, äro till pension å allmänna indragningsstaten berättigade. Faktiskt är emellertid, att Kongl. Maj:t, åtminstone efter min uppfattning, alltid ansett sig skyldig att gå in till Riksdagen med begäran om pension åt lärare, likställda med den, som nu är i fråga. Kongl. Maj:t har således ansett samma förfaringssätt böra följas äfven denna gång, såsom många föregående, och statskontoret och utskottet hafva haft samma åsigt. Derom är således nu ej skäl att vidare tala. Men i detta förhållande, att de möjligen kunna vara berättigade till den pension, som Kongl. Maj:t anser sig skyldig att hos Riksdagen begära, ligger å andra sidan, enligt min uppfattning, ett mycket starkt skäl för Riksdagen att låta dessa lärare få komma i åtnjutande af de pensionsbelopp, som gifvet skulle hafva tillfallit dem, om de enligt för vissa lärare gällande grunder varit till pension berättigade.

*Pension för
musikläraren
G. W. Heintze.
(Forts.)*

Kongl. Maj:t har också i detta fall begärt just den summa, som skulle hafva tillfallit Heintze, derest han enligt dessa grunder varit pensionsberättigad, nemligen hans lön med ålderstillägg, 1,250 kronor.

För det nu ifrågavarande fallet förefans dessutom särskildt skäl att begära detta belopp. Mannen i fråga skall nemligen hafva uppnått 70 år, då han kommer i åtnjutande af pensionen, och hafva tjänstgjort vid allmänt läroverk i 44 år; alltså en både hög lefnadsålder och hög tjänsteålder. Jag måste därför anse, att det i och för sig vore önskligt, att Kongl. Maj:ts framställning blefve oförändrad af Riksdagen bifallen.

Dock tror jag, att, med afseende å det läge, hvaruti frågan befinner sig, jag gör klokast uti att hos kammaren yrka bifall till den kongl. propositionen med den jemkning, att pensionsbeloppet nedsattes till 1,000 kr., och jag skall angifva skälet därför.

Kongl. Maj:t har någon gång i liknande fall begärt fulla lönen med ålderstillägg, i detta fall, såsom jag förut nämnde, 1,250 kronor.

På grund af särskilda omständigheter har likväl Kongl. Maj:t en och annan gång gjort en modifikation i beloppet. Således har jag t. ex. från 1884 ett prejudikat att åberopa, då Kongl. Maj:t sjelf begärt blott 900 kronor åt en musiklärare i Venersborg, hvilket belopp äfven af Riksdagen beviljades, och från åren 1886 och 1887 har jag två prejudikat att åberopa, det ena beträffande en musiklärare i Linköping och det andra en dylik i Kalmar, då nemligen Kongl. Maj:t i första fallet begärde 1,250 kronor och Riksdagen beviljade 1,000 kronor, och i senare fallet Kongl. Maj:t begärde 1,000 kronor, som ock af Riksdagen beviljades.

Visserligen har Riksdagen i intet af de nu nämnda fallen beviljat ett så högt belopp som 1,250 kronor men icke heller beslutit ett så lågt pensionsbelopp för musiklärare vid ett högre allmänt läroverk som 750 kronor. Såvida nu Riksdagen är angelägen att sjelf iakttaga konsekvens i dylika frågor, hvilka natur-

*Pension för
musikläraren
G. W. Heintze.*
(Forts.)

ligtvis för vederbörande äro af en mycket betydande vigt och der en nedsättning så stor som den här ifrågasatta, eller från 1,250 kronor till 750 kronor, säkerligen skulle af den blifvande pensions-tagaren uppfattas såsom en nyck eller såsom en obillighet särskildt emot honom, vågar jag, på grund af hvad jag anfört, anhålla, att kammaren behagade, med ändring af statsutskottets hemställan, bevilja musikläraren Heintze en pension å allmänna in-dragningsstaten af 1,000 kronor.

Herr Sæve: Jag hade tänkt, att jag skulle förorda det pensionsbelopp oförändradt, hvilket Kongl. Maj:t begärt. Men då nu herr departementschefen föreslagit en nedsättning deruti till 1,000 kronor, kan jag naturligtvis ej längre bibehålla tanken på den högre summan. Statsutskottets förslag om 750 kronor till direktören Heintze förefaller mig emellertid vara alldeles för lågt. Det skulle vara i högsta grad bekymmersamt för hela den klass af lärare, till hvilken den ifrågavarande musikläraren hör, om en så betydande sänkning i den ifrågavarande pensionen skulle blifva af Riksdagen beslutad. Att jag för min del helst såge, att Riksdagen här beviljade 1,250 kronor, beror derpå, att jag har den uppfattningen, att musiklärare, likasom teckningslärare, äro pensionsberättigade enligt lag i likhet med öfriga elementarlärare på grund af 1858 års riksdagsbeslut. Jag kan ej se, att det förefinnes någon skilnad emellan dessas ställning och de öfrigas med hänsyn till deras pensionsrätt. De måste betraktas såsom ordinarie lärare vid de allmänna läroverken. De tillsättas visserligen icke medelst fullmakt, men de erhålla konstitutorial, de hafva ålders-tillägg, och de erlägga afgifter till lärarnes allmänna enke- och pupillkassa, hvilket allt visar, att de rätteligen äro att anse såsom ordinarie lärare. Statsutskottet har i sin motivering framhållit, att de ej äro likställda med gymnastiklärarne, enär dessa senare genom särskildt riksdagsbeslut fått sig tillerkänd pensionsrätt från allmänna indragningsstaten. Nu är dock förhållandet att Riksdagens beslut med afseende på gymnastiklärarne fattades 1858 i samband med beslutet om de öfriga elementarlärarnes pensionering på grund af enskilda motioner. Men då motionärerna hade förordat, att pensionsåldern för samtliga lärare skulle bestämmas till 60 år, ansåg Riksdagen denna ålder för låg och bestämde att den skulle blifva densamma som var fastställd för öfrige civile embets- och tjänstemän. Men i afseende å gymnastiklärarne gjorde Riksdagen dock ett undantag, emedan man ansåg, att dessa lärare efter fyllda 60 år knappast längre vore tjänstbara. Deri ligger alltså skilnaden emellan gymnastiklärare och öfrige öfningslärare, att de senare enligt 1858 års riksdagsbeslut först kunna pensioneras vid en högre lefnadsålder än de förra, ej deri att de sakna pensionsrätt. Herr statsrådet har erinrat derom, att uppfattningen härom varit olika och att Kongl. Maj:t förr icke ansåg sig böra gå in till Riksdagen med propositioner i liknande fall som detta, ehuru så skett under de senare åren. Ja, så har verk-

ligen också varit förhållandet. År 1873 t. ex. beviljade Kongl. Maj:t en ansökan om pension från en musiklärare vid Hudiksvalls läroverk, och denne fick på statskontorets tillstyrkan behålla hela lönen i pension, utan att proposition derom till Riksdagen gjordes. Emellertid har saken nu blifvit tvifvelaktig, men är den af tvifvelaktig beskaffenhet, så synes mig dock uppenbart, att man därför ej bör bortse från äldre prejudikat och att man sålunda ej heller bör göra en så stor nedsättning af pensionen, som den nu ifrågasatta.

Statsutskottet har i afseende på direktören Heintze framhållit, »att skötandet af hans musiklärarebefattning icke kan anses hafva utgjort en hufvudsaklig del af Heintzes verksamhet utan snarare får betraktas såsom en bisyssla». Personen i fråga är mig fullständigt främmande, och angående hans verksamhet har jag mig ingenting bekant utom hvad handlingarne derom innehålla, eller att Heintze »med nit och skicklighet städse fullgjort sina åligganden». Men jag vill reservera mig mot den statsutskottets uppfattning, att ifrågavarande musiklärarebefattning endast vore att anse såsom en bisyssla. Det synes mig uppenbart, att öfningslärarne hafva ej mindre viktiga uppgifter de att fylla än andra lärare och att intet undervisningsämne vid ett läroverk är från den allmänna uppfostrans synpunkt mindre viktigt än de andra.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra får jag anhålla, att det ifrågavarande pensionsbeloppet för herr Heintze måtte bestämmas till 1,000 kronor.

Friherre von Otter: Såsom redan påpekats äro dessa pensionsfrågor af en mycket svår och ömtålig beskaffenhet, men statsutskottet har i dessa fall ej annat att göra än så vidt möjligt se till hvad prejudikat i sådana saker säga. Jag medgifver, att i afseende hära har utskottet ej gått så långt tillbaka som till de år chefen för ecklesiastikdepartementet här åberopat, men om jag tager vid der, hvarest herr statsrådet slutade, eller år 1887 och derefter undersöker gifna prejudikat, så visar det sig, efter hvad jag tror, att utskottet i detta fall ställt sig på en mycket hållbar grund. År 1888 var det fråga om pension för en musiklärare från Lund. Kongl. Maj:t begärde 1,000 kronor, statsutskottet tillstyrkte 750 kronor, och båda kamrarne beviljade sistnämnda belopp. År 1890 gälde det en musiklärare från Vexjö. Kongl. Maj:t begärde 1,000 kronor. Statsutskottet afstyrkte hela summan, men på yrkande af dåvarande departementschefen biföllo båda kamrarne det belopp, han yrkade på, eller 750 kronor. År 1891 var det fråga om pension åt en musiklärare i Karlskrona, för hvilken begärdes 1,250 kronor. Statsutskottet afstyrkte på den grund, att denne lärare sades hafva andra sysslor derjemte. Första Kamraren gaf honom dock en pension af 750 kronor, under det att Andra Kamraren afslog, och vid gemensam votering segrade Andra Kamraren beslut. Således — om jag går tillbaka till 1888. och jag tror icke, att jag gatt förbi några andra liknande

*Pension för
musikläraren
G. W. Heintze.
(Forts.)*

*Pension för
musikläraren
G. W. Heintze.*

(Forts.)

exempel under dessa år, synas ej några pensioner till musiklärare beviljats till högre belopp än 750 kronor.

För min del har jag ingenting emot, att den ifrågasatta pensionen höjes till 1,000 kronor men har velat åberopa det anförda förhållandet såsom stöd för utskottets hemställan i denna sak. Hvad beträffar att man tagit hänsyn till bisysslor, anser jag för min del, att genom 1891 års beslut i afseende å den musiklärare-pension, som då var föremål för Riksdagens pröfning, gaf Riksdagen stöd för den uppfattningen, att man borde taga hänsyn till sådana sysslor.

Jag gör intet yrkande.

Herr Billing: Jag får ytterligare påpeka två fakta och derur draga en konklusion. Det ena faktum är, att man icke kan finna någon rimlig grund, hvarför musiklärare böra i afseende på pensionsrätt vara annorlunda eller sämre ställda än andra lärare vid de allmänna läroverken. Det andra är det, att, när det inom statsutskottet och riksdagen gäller pensionsfrågor, detta är en i hög grad obehaglig sak. När nu dessa två fakta föreligga, när man sålunda bör önska, att musiklärarne måtte få samma pensionsrätt som andra lärare, och man vill undgå att få framställningar om pensioner åt en lärare vid denna riksdag och åt en annan vid en annan riksdag, synes mig konklusionen af detta vara, att det vore högeligen önskvärdt, om Kongl. Maj:t ville till Riksdagen framlägga ett förslag till ordnande af musiklärarnes pensionsrätt i det hela, så att de måtte blifva likställda med andra lärare och så, att man sluppe votera rörande den lärarens pension då och den lärarens då. Jag hoppas, att, om en sådan framställning kommer från Kongl. Maj:t, man skulle draga sig för att kombinera frågan om musiklärarens pensionsrätt med frågan om man skall börja läsa latin i 4:de eller 5:te klassen eller dermed begynna först i den 6:te.

Jag har blott velat antyda detta, men har naturligtvis ingenting emot att kammaren, med förkastande af statsutskottets hemställan, bifaller det framställda yrkandet om en pension till direktör Heintze af 1,000 kronor.

Herr statsrådet Gilljam: Med anledning af friherre von Otters erinran vill jag å min sida göra den moterinnan, att jag jemfört Heintze med dem, som jag företrädesvis ansåg stå honom nära i afseende på sådan tjänstgöring och sådana meriter, hvilka särskildt kunde berättiga till en något högre pension. Och jag tillägger, att Heintze står snarare framom än efter dem, som fått sig 1,000 kronor i pension af Riksdagen beviljade. På grund deraf vågar jag fortfarande yrka, att kammaren måtte besluta, att åt Heintze måtte tillerkännas en pension af 1,000 kronor vid afskedstagandet.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt endast yrkats, att utskottets

hemställan skulle bifallas med den ändring, att pensionsbeloppet bestämdes till 1,000 kronor årligen.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan oförändrad samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkten 10.

*Pension för
musikläraren
H. Peterson.*

Herr statsrådet Gilljam: Beträffande denna punkt vill jag först delvis hänvisa till hvad jag redan sagt vid den föregående. Jag erkänner, att här är det någon skilnad i förhållandena. Den ifrågasvarande personen är blott 65 år och har tjänstgjort vid allmänt läroverk blott 38 år. Men dels på grund deraf att med läkarebetyg styrkts, att han i följd af sjukdom bör befrias från den med ifrågasvarande befattning förenade tjänstgöring, dels med afseende derpå, att pensionsbeloppet i alla händelser blir mycket obetydligt och att Riksdagen mera än en gång visat sig mera benägen att bevilja de små än de större pensionerna, vågar jag hemställa till kammaren om bifall till Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten annat yrkande icke blifvit framställt, än att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt samt vidare på godkännande af nyssberörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkten 11.

*Pension för
vaktmästaren
G. Andersson.*

Herr statsrådet Gilljam: Äfven vid denna punkt måste jag för ett ögonblick taga herrarnes tid i anspråk. Här gäller det en vaktmästare vid musikaliska akademien. Hade vid fastställande af aflöningsstaten för akademien denne vaktmästares aflöning, såsom förhållandet är med flertalets af hans gelikar vid de centrala embetsverken, blifvit fördelad i lön och tjänstgöringspenningar, hade han efter gällande föreskrifter varit berättigad att få en pension nu vid sin ålder och med sina tjänstar af 600 kr. Jag känner nu ej anledningen dertill att vid regleringen 1877 af staten för musikaliska akademien denne vaktmästares aflöning ej ordnades på samma sätt som förhållandet är med vaktmästarnes vid de centrala verken i allmänhet. Men det påstår jag, att detta är en med afseende på pensioneringen oväsentlig omständighet, då ju denne vaktmästare på sin plats haft alldeles samma tjänstgöring

*Pension för
vaktmästaren
G. Andersson.
(Forts.)*

som hans nämnda kamrater. Det fins, enligt min åsigt, i detta förhållande en alldeles gifven anledning för Riksdagen att låta Andersson komma i åtnjutande af samma förmån som hans gelikar vid de centrala embetsverken. Han har dessutom trädt in i sitt 70:de år, han har tjenstgjort i nära 40 år, och han har således i afseende på både lefnads- och tjänstår hunnit den gräns, då man anser, att en vaktmästare kan vara värd att få sitt afsked med pension. Statsutskottet har här ej anfört något annat skäl för sitt fullständiga afstyrkande af Kongl. Maj:ts framställning, än att det ej intygats, att Andersson är af sjukdom oförmögen till vidare tjenstgöring. Det är det vanliga förhållandet, mina herrar, att när en person nått 70 år brukar Kongl. Maj:t aldrig vid framställning om pension infordra eller kräfva något sjukbetyg. Det anses följa med åren, att personen i fråga bör blifva befriad. Men jag är emellertid alls ej i förlägenhet, om det gäller att ådagalägga, att denne Andersson verkligen är af sjukdom oförmögen att sin tjenst bestrida. Jag skall därför be att till kammarens protokoll få uppläsa följande två betyg:

Vaktmästaren Gustaf Andersson lider af högst betydliga åderbräck å venstra benet, hvilka, då han derjemte är besvärad af försvagad hjertverksamhet och kronisk luftrörskatarr, inskränka hans arbetsförmåga och tjensteduglighet i afsevärd grad, betygas af Stockholm den 30 mars 1895.

Edv. R. Petersson.

Läkare vid k. musikkonservatoriet i Stockholm.

Vaktmästaren vid Kongl. Musikaliska Akademien Gustaf Anderssons tjenstebefattning är af beskaffenhet, att han hufvudsakligen, ja nästan uteslutande måste vara på rörlig fot, och detta icke allenast på för- och eftermiddagarna, utan under pågående termin ofta långt in på qvällarna. Hans göromål inomhus föranleda mycket spring mellan de på långt håll från hvarandra och i olika våningar belägna lokalerna. Dessutom skall han gå omkring till skilda stadsdelar med bud och kallelser till personer boende 3 och 4 trappor upp. Med hänsyn till hans ålder och de krämpor, hvaraf han enligt läkares intyg lider, kan han, äfven med god vilja, icke vidare nöjaktigt sköta sin tjenst, hvilket härmed intygas. Stockholm den 30 mars 1895.

A. V. Åbergsson.

kongl. musikaliska akademiens
preses.

Vilhelm Svedbom.

kongl. musikaliska akademiens
sekreterare.

På grund af hvad jag nu anfört hemställer jag, att kammaren måtte, med afslag å statsutskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts framställning i ärendet.

Herr Nyström, Carl: Äfven jag tillåter mig för min ringa del lägga ett ord till förmån för pension åt denne vaktmästare.

Det synes mig, att det är anfördt allt hvad som öfver hufvud taget kan anföras till stöd för ett pensionsbeviljande: tjenstetid, lefnadsår, ett godt uppförande och framför allt hans fullständiga likställighet med andra vaktmästare i jemförliga befattningar. Allting är således klart utom ett läkarebetyg. Denna brist är nu supplerad genom det nyss upplästa betyget, och jag ber att få tillägga, att läkarebetyget, som talar om högst betydliga åderbräck och försvagad hjertverksamhet, sammanställt med betyget om arten af hans tjenstgöring konstituerar ett fullständigt intyg om invaliditet. Alltså är äfven i detta fall uppfyllt hvad statsutskottet begärt. Under sådana förhållanden kan jag ej finna, att något är att tillägga i den bevisning, som behöfs för att berättiga den föreslagna pensionen. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Pension för
vaktmästaren
G. Andersson.
(Forts.)*

Friherre von Otter: Såsom redan blifvit anmärkt, har ej utskottet anført annat skäl för sitt afstyrkande än det, att handlingarna ej utvisat, att han vore af sjukdom oförmögen att tjenstgöra. Man har åberopat sådant skäl förut, och då han ej fyllt 70 år, trodde man ej, att det skulle göra något, om det dröjde ett år till. Men då nu ett läkarebetyg i detta fall blifvit företedt, har jag intet emot bifall till herr statsrådets yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i fråga om föreliggande punkt endast blifvit yrkadt, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med ja besvarad.

Punkterna 12—15.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16.

Herr Sandberg: Då det synes mig väl hårdt, att en man, hvilken såsom doktor Thurgren utgifvit juridiska arbeten af större omfång och af ej ringa förtjenst, hvilken under mer än 30 år varit använd i statens tjenst, ehuru han af för mig obekant anledning ej vunnit ordinarie anställning, och hvilken nu hunnit 79 års ålder, skulle vägras understöd på sin höga ålderdom och kanske tvingas att anlita fattigvården, yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

*Ifrågasatt
pension för
juris doktor
J. A. Thurgren.*

Herr Reuterswård: Jag vill be om kammarens uppmärksamhet för ett ögonblick, emedan jag önskar lägga ett godt ord för denne äldre man. Han är 79 år gammal och har i 36 år

*Ifrågasatt
pension för
juris doktorn
J. A. Thurgren.*

(Forts.)

varit i statens tjenst, dock ej på ordinarie stat. Han har under sin krafts dagar haft åtskilliga befattningar och, så vidt till min kunskap kommit, skött dessa med sällspord skicklighet och nit. Han har, till följd deraf att han, som sagdt, ej varit på ordinarie stat, gått i mistning af den pension, han annars varit berättigad till. Utskottet säger, bland annat, att det ej är känt, att han lider någon brist, hvarför han ej bör komma i åtnjutande af något understöd. Jag har mig bekant, att om han ej precis lider nöd, räcka dock hans små inkomster icke till de nödvändigaste lefnadskostnaderna. Jag kan äfven nämna, att det enda värderika denne man eger i lösegendom är hufvudsakligen ett af honom samladt bibliotek. För att täcka utgifterna för lefnadskostnaderna måste han under förlidet år tillgripa det, jag kan säga, för honom käraste och afyttra en del af sitt bibliotek. När han nu är nära 79 år och nästa augusti månad inträder i sitt 80:de, är det ej antagligt, att han efter naturens ordning länge kommer att belasta staten med detta pensionsbelopp. Jag hemställer, huruvida ej kammaren ville här lata nåd gå för rätt och, ehuru han ej är berättigad till någon pension, bevilja honom den föreslagna; hvarför jag yrkar bifall till herr Sandbergs motion.

Friherre von Otter: I fråga om denna pension var verkligen förhållandet det att man å båda sidor inom afdelningen i statsutskottet sökte efter att finna något giltigt skäl — utom lefnadskostnadigheterna — för att kunna tillstyrka pensionen. Det forskades på alla områden, och det var verkligen till att börja med fråga om att tillstyrka, men slutligen kom man under fund med det, att det ej gerna var hållbart, det som i sådant fall framkommit. Derfor måste vi slutligen förena oss om att afstyrka alltihop. För egen del vill jag ej göra något yrkande, utan har endast ansett mig böra anföra detta.

Herr Dickson, Robert: Doktor Thurgren har icke bestridt någon statens tjenst, som kan föranleda pension. Det enda motivet till beviljande af en pension skulle vara den författareverksamhet, han idkat. Det jag om densamma känner — och något känner jag — är dock ej af beskaffenhet att böra föranleda till någon nationalbelöning genom pension. Det har varit talrika arbeten, men utan något vetenskapligt värde. Och att då belöna en viss produktiv författareverksamhet på detta sätt, när man ej är i tillfälle att åt till och med mycket förtjente män lemna pension, tycker jag ej är riktigt. Jag får för min del yrka bifall till utskottets hemställan.

Häri instämde herr *Alin*, friherre *Klinckowström* samt herrar *Stridsberg* och *Blomberg*.

Herr Reuterswärd: Hvad hans författareverksamhet beträffar är jag ej i tillfälle att så kunna bedöma den som den siste talaren.

men jag vet och kan upplysa derom, att hans författareverksamhet ej varit utan all nytta. Han har forskat i häfderna rörande vissa frågor flera hundra år tillbaka och har gjort detta på ett mycket samvetsgrant och för honom tidsödande sätt. Han har till och med för uppdrag, som han å statens vägnar haft, måst göra utrikes resor och derpå upppoffrat egen förmögenhet af cirka 20,000 kr. utom besväret. Framför allt var det han, som genom sina forskningar upplyste Rikens Ständer 1847—48 om rättsförhållandet i de s. k. grundskatterna. Han var äfven en bland dem eller jag kan säga, var den, som författade motionen om grundskatternas aflösning — icke afskrifning —, och hade Riksdagen accepterat det förslaget, som då utgick från bondeståndet, så hade denna fråga helt säkert varit löst på ett vida lyckligare och för staten fördelaktigare sätt än det, hvarpå den sedermera blef löst. Jag vill således säga, att denne äldrige man, om och hans arbeten för en sträng granskning ej kunna sägas vara särskildt framstående i vetenskapligt afseende, dock endast på fakta byggt alla de uppgifter och upplysningar han lemnat. Jag kan äfven nämna, att han af regeringens ledamöter varit använd för speciella uppdrag, och jag vet bestämdt, att afidne statsrådet Örbom använde honom mycket för att forska. Hade Örbom lefvat och ej dött vid så unga år och efter så få års verksamhet såsom statsråd, hade han förordat pension åt honom, antingen en pension eller ett honorarium. Det är de upplysningar jag kan lemna och ber kammaren ännu en gång låta nåd gå för rätt och bevilja honom denna pension. Han behöfver den mer än väl.

*Ifrågasatt
pension för
juris doktorn
J. A. Thurgren.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla herr Sandbergs i ämnet väckta motion.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Reuterswärd* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 16 af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller herr Sandbergs i ämnet väckta motion.

*Ifrågasatt
pension för
juria doktorn
J. A. Thurgren.
(Forts.)*

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 13.

Punkterna 17—19.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 2 och 3 innevarande månad bordlagda utlåtanden: n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts framställningar i fråga om anslag till uppförande af nya kasernetablissemment m. m., och n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anordnande af ett isoleringsstall vid veterinärinstitutet i Stockholm m. m., biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtande hemställt.

*Om meddelan-
de af nya be-
stämmelser
ang. utfövan-
de af läkareverk-
samhet m. m.*

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 2 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af en af herr von Stapelmohr väckt motion om meddelande af nya bestämmelser angående utfövan- de af läkareverksamhet och handel med läkemedel.

Herr Nyström, Carl: På samma gång som jag naturligtvis tillstyrker bifall till utskottets förslag, skall jag vördsamt anhålla att till detta förslag få göra ett tillägg, naturligtvis icke i form af yrkande, utan i form af anförande till protokollet. — Förslaget afser reglering af läkareverksamhetens utfövan- de och handeln med medikamenter. Godt och väl är, att reglering i dessa hänseenden kommer till stånd. Det är också af högsta behof och af stor vigt. Men på detta område finnas äfven andra förhållanden af närbeslägtad natur, som också behöfva regleras, och det kan ju hända, att, om uppmärksamheten riktas derat, mer eller mindre deraf skulle på samma gång kunna blifva på tillfredsställande sätt ordnadt. Det är i denna afsigt, som jag tillåter mig att göra ett tillägg till utskottets hemställan.

Här är taladt om två par, nemligen läkare gent emot quacksalfvare samt apotekare gent emot personer, som utan tillstånd handla med medikamenter eller föregifna medikamenter. Men till dessa par kunna läggas åtskilliga andra, hvilkas ömsesidiga förhållanden tarfva reglering. Först och främst kirurger gent emot fältskärer, att ej tala om fältskärssjuksköterskor, en ny klass, som man tänkt sig. Det är att märka, att fältskärerna äro inom sitt område fullkomligt sjelfständiga, icke stå under uppsigt af läkarne,

utan handla på egen hand. Detta är af vigt att halla fast vid med afseende på en punkt, till hvilken jag längre fram skall komma. Vidare veterinärer gent emot en hel mängd folk, som sysselsätter sig med behandling af kreaturssjukdomar och hvars verksamhet är af beskaffenhet, att den ofta medför betydlig ekonomisk förlust, i det att värderika djur blifva förderfvade. Vidare att märka är — hvarpa jag anhåller att särskildt få fästa uppmärksamheten — förhållandet mellan tandläkare och tandteknici. I motsats mot hvad som eger rum på andra hall har der kontrollen öfver intrång blifvit alldeles för sträng, enär en tandtekniker, som tillåtit sig en jmförelsevis oskyldig åtgärd, ett ganska obetydligt ingripande, kan bötfällas med det orimliga beloppet af 500 kronor. Detta tryck, under hvilket tandteknici lefva, kan förtjena särskild uppmärksamhet, och väl vore, om något kunde åstadkommas till ändring häraf liksom af atskilligt annat inom detta område, såsom de vilkor, hvilka tandläkareelever äro underkastade under sin studietid. Vidare hafva vi att märka barnmorskor i förhållande till allehanda »kloka gummor» o. d., hvilka ingripa i deras magtpaliggande och farliga verksamhet.

Förutom dessa sammanställningar af legitimerade yrkesutöfvare och sadana, som utan vederbörlig qualification utöfva yrket, är det att märka, att under medicinens utveckling uppkommit en stor mängd nya verksamhetsområden, för hvilka tillräckliga regler icke finnas fastställda, så att man kan veta, hvad som inom dessa är tillåtet och hvad som är eller bör vara förbjudet. Till denna klass höra atskilliga grupper, som adragit sig mycken uppmärksamhet. Dit höra i främsta rummet de talrika *gymnasterna* med alla möjliga olika grader af examenskompetens, understundom utan sådan, understundom handlande under uppsigt af läkare, understundom på egen hand. Dit höra *massörerna*, hvilkas verksamhet, såsom bekant, kan vara af mycket farlig beskaffenhet, om den icke rätt utöfvas. Dit torde också kunna räknas *klockarne*. Jag förmodar dock, att af den gamla tidens klockare, som ju flitigt sysselsatte sig med kirurgi och medicin, finnas icke så synnerligen många kvar; kanske dock några. Dit höra ock alla olika klasser af *sjuksköterskor* på vara sjukhus. På Sabbatsbergs sjukhus finnas icke mindre än följande klasser: Sofiahemmets och Röda korsets sjuksköterskor, diakonissor samt sjukhusets egna öfversköterskor, undersköterskor och elever. Alltså en synnerligen brokig mångfald, och alla klasserna förete sins emellan någon olikhet i afseende på utbildning eller blifvande verksamhet. Allt saker, som kräfvat reglering. Äfven *badarnes* yrke torde förtjena någon uppmärksamhet. Likaså *samariternas* verksamhet. Jag tror, att jag glömt *homöopaterna*. Jag borde hafva tagit dem i början. När jag nu nämner dem, tager jag ordet i dess gammalmodiga bemärkelse. Bland yrkesutöfvare af föreliggande stora grupp böra äfven nämnas de, som sysselsätta sig med *hypnotism*, *suggestion* och *magnetism*, yrken så farliga, att de, såsom bekant, ansetts kräfvat en ganska djupt ingripande lagstiftning.

Om meddelan-
de af nya be-
stämmelser
ang. utöfvande
af läkareverk-
samhet m. m.

(Forts.)

Om meddelan-
de af nya be-
stämmelser
ang. utöfvande
af läkareverk-
samhet m. m.

(Forts.)

Vid sidan eller rättare sagdt efter dessa olika klasser af läkareverksamhetens utöfvare kommer en lang följd utöfvare af besynnerliga yrken, som stundom äro af mera lustig beskaffenhet, t. ex. *elektroterapeuter*, hvilket namn ingalunda betecknar personer, som syssla med den fullt rationella gren af medicinen, som kallas elektroterapien, utan personer, som hafva allehanda trollkonster för sig. Vidare höra dit *ögondiagnoster*, hvilka genom att titta i ögonen genast bestämma icke blott sjukdomen, utan äfven botemedlet. I afseende på botemedlet kan det dock dervid, såsom det säges, understundom råda ovisshet, huruvida ett visst slags droppar eller i stället bräckband skall användas. Vidare *helbregdaqövrare*, en underlig klass, hvarom man tid efter annan får höra atskilligt.

Ser man på denna brokiga lista, finner man genast, att man kan urskilja gränserna mellan tre särskilda grupper.

En grupp utgöres af antingen legitimerade läkare, kirurger m. fl. eller ock sadana, som handla under läkares uppsigt och efter deras anvisningar. Till denna grupp höra alltså de flesta diakonissor och sjuksköterskor, rörande hvilkas verksamhet jag tager tillfället i akt att fälla ett ord af den största erkänsla och den största beundran, äfvenså vidare de massörer, gymnaster och dylika, som handla efter läkares anvisning och under deras uppsigt. I afseende å denna stora klass, som fullständigar läkares verksamhet, är aldrig tal om något förbud eller bestraffning, utan tvärtom om uppmuntran och stöd, men på samma gång bör en viss grad af reglering åstadkommas, så att dessa yrkesutöfvare sjelfva må veta, hvar gränsen för deras verksamhet är, och icke, utan att veta det, må öfverskrida denna gräns.

Detta är så mycket nödvändigare, som sådana personer ofta äro placerade ensamma för sig, såsom sjuksköterskor på större bruk etc. De böra då veta, hvad de få göra och hvad de måste underlata.

Den andra gruppen består af sadana, hvilka intaga en mera sjelfständig ställning gent emot läkarne, icke taga anvisningar eller uppdrag från dem, utan handla på egen hand. Sadana äro fältskärer, en stor del af dessa gymnaster och massörer, som bedrifva rörelsen på egen hand, m. fl. Här är redan mera varsamhet af nöden.

Slutligen kommer hela den långa raden af charlataner af olika beskaffenhet. Herrarne kunna tro, att det går långt i den vägen. I en bilaga till motionen finnes redan anfördt ett exempel, der en person rekommenderar på det lifligaste ett läkemedel, ett slags smörjelse, som bland annat skall bota för »oformligt hufvud, stor, hård och dalig mage, retligt, grinigt, envist och ojemnt lynne». Det vore bra, om man kunde få ett medel, som vore palitligt i detta afseende. Det har händt mig sjelf en gång, att en uppfinnare af ett sadant medel kom till mig och bevisade, att det hjälpte snart sagdt för allting, för akommor i mage, bröst o. s. v. Han hade sjelf försökt det, men ärligheten bjöd honom att tillkännagifva, att det fans en punkt, der det icke gjorde verkan, och det var mot flintskallighet. Han var sjelf också hopplöst flintskallig. Sa-

dana exempel kunna gifva ett bidrag till sakens belysning. Det är ju emellertid ej meningen, att allt detta skall i lag behandlas. En stor del kan ju icke blifva föremål för någon lagstiftning, och för öfrigt kunde ju också åtskilligt vara af jembörelsevis oskyldig art, om det icke inträffade, att personer genom att vända sig till dessa män och kvinnor, som ingen bot kunna gifva, försutte tiden, så att deras sjukdomar förvärra sig och blifva obotliga. Derigenom astadkommes ovilkorligen skada, och därför vore det icke ur vägen, om lagstiftaren hade sina ögon vända äfven at detta hall.

Om meddelande af nya bestämmelser ang. utöfvande af läkareverksamhet m. m.

(Forts.)

För öfrigt, när man här talar om lagstiftning, reglering och nya ordningar, skall man ej fatta det så, som om man skulle lagstifta i skrämessig och trängsinnad anda. Det medgifva icke nuvarande förhållanden, och det är heller icke afsigten. Men herrarne torde vid en blick på den långa listan finna, att nog behöfs det åtgärder för att införa ett bättre sakernas skick på detta viktiga område. I början af riksdagen var också inom läkarekretsar fråga om, att en motion skulle framläggas, såsom tillägg till den af herr Stapelmohr väckta motionen, och som skulle inlåta sig på alla dessa ämnen. Denna motion blef emellertid icke färdig, men man ansåg, att om till protokollet kunde gifvas en redogörelse för de olika önskningsmålen, skulle man möjligen vinna samma syfte som genom en motion. Och då så lyckligt är, att medicinalstyrelsens chef är ledamot af denna kammare, har han tillfälle att i protokollet taga kännedom om alla dessa önskningsmål och dervid fästa det afseende, han finner för godt. Jag vågar säga det, att om denna sak rätt behandlas, kommer den att blifva af betydlig vikt för vår helsovård. Det gäller, att, sedan den legitima medicinen på sina olika områden vunnit sådana resultat, att den, så att säga, kan svara för hvad den atager sig, nu återbördas at densamma sådana områden, som lagligen tillhöra denna medicin. Det gäller ingenting mer och ingenting mindre än att taga bort en fruktansvärd börda af lidanden, att rädda många lif och framför allt att återvinna at samhället en öofverskådlig summa af arbetskrafter, som nu under en fruktlös väntan eller under en försämrande behandling gå förlorade. Det är ju stora mal detta, och de kunna också i högst väsentlig mån vinnas genom en bättre ordning på detta område.

Ett tillägg är att göra, utvisande, att läkarecorpsen ingalunda motsätter sig reformer, äfven der dessa vända sig mot läkarne sjelfva. Det har nemligen på flera hall yppats önskan om en reglering i en mycket ömtalig sak, gaende derpa ut, att medicinalstyrelsen skulle få rätt att taga tillbaka den förvärfvade rättigheten att utöfva medicinsk praxis i sådana fall, der fara finnes att denna rättighet ej så som sig bör utöfvas.

Jag upprepar, att genom ändamalsenliga bestämmelser och föreskrifter rörande utöfning af medicinsk verksamhet på dess många olika områden och i dess många olika grader viktiga vinnningar kunna göras för vart folks helse, alltså ock för dess lycka och förkofran, och jag slutar mitt anförande med en önskan, att

Om meddelan- det måtte gå så, som Viktor Rydberg så vackert sjunger om »Me-
 de af nya be- dicina»: »vandre friska, starka släkten fram till mensklighetens
 stämmelser mål.» —
 ang. utöfvande af läkareverk-
 samhet m. m.

(Forts.)

Herr von Stapelmohr: Enär den förre talaren yrkade bifall till utskottets förslag, vill jag icke upptaga tiden med att när- mare, än jag i motionen gjort, utveckla de skäl, som föranlett mig att väcka motionen, eller mina egna åsikter om denna frågas lösning, utan vill endast nämna, att, då samme talare på synner- ligen goda skäl påpekade, att andra, i sammanhang med läkare- konsten stående verksamhetsyttringar äro af den beskaffenhet, att de påfordra uppmärksamhet och arbete från lagstiftarens sida, jag icke har deremot något att erinra, utan instämmer med honom. Jag gör det så mycket hellre, som jag vid motionens författande äfven haft tanken rigtad derpå, att lagstiftningen rörande en del af de verksamhetsgrenar, den ärade talaren omförmäde, påkallade öfverseende och omarbetning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad ut- skottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Vid föredragning af statsutskottets den 3 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts i stats- verkspropositionen gjorda framställning angående anslagen till Svea och Göta hofrätter med derunder lydande justitiestater, bi- föll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande föreslagit.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 3 i denna månad bordlagda memorial n:o 51, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Punkten 1.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag
dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 17, angående val af fullmäktige i riksbanken,

n:o 18, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret, och

n:o 23, angående inskränkning af jagttiden beträffande tjäder-
och orrhönor,

dels till Riksdagens förordnanden:

n:o 19, för fullmäktige i riksbanken,

n:o 20, för suppleanter till fullmäktige i riksbanken,

n:o 21, för fullmäktige i riksgäldskontoret, och

n:o 22, för suppleanter till fullmäktige i riksgäldskontoret.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 52, i anledning af Riksdagens år 1894 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1893; samt

n:o 53, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran dels om åtgärder för särskiljande af de öfverfältläkaren nu tillhörande åligganden, dels ock om framläggande af förslag till ändring af allmänna garnisonssjukhusets organisationsförhållanden;

lagutskottets utlåtande n:o 31, i anledning af väckt motion om ändring i 11 kap. 15 § strafflagen; äfvensom

första särskilda utskottets utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nädiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag, lag om vissa föreningar för ekonomisk verksamhet, lag om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, lag angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862, lag om registrering af bankaktiebolag samt lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887; dels väckta motioner i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aktiebolag.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 12,30 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 6 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Wersäll* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning till Upsala stad af kronolägenheten Slottstegelhagen och en del af kronolägenheten Slottshumlegården;

2:o) angående upplåtelse till enskilde af ett invid Jörns jernvägsstation beläget område af kronoparken Vestra Jörnsmarken i Jörns socken af Vesterbottens län; samt

3:o) om uppgörelse med Stockholms stad angående öfverlåtande på staten af den rätt staden må ega till vissa delar af Helgeands-
holmen.

Dessa kongl. propositioner blefvo härefter föredragna och hänvisade till statsutskottet.

Justerades protokollen för den 30 sistlidne mars.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtande: n:o 54, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel; och n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om uppförande af skolhusbyggnad m. m. inom Tärna kapellförsamling; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om införande af helsovårdslära såsom läroämne vid rikets folkskolelärareseminarier.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial och utlåtanden n:is 47, 52 och 53.

Vid föredragning af bankoutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 9, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om användande af riksbankens vinst för 1894, godkändes den föreslagna omröstningspropositionen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 27—31 och första särskilda utskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 1.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,15 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 10 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollen för den 2 och 3 i denna månad.

Anmäldes andra särskilda utskottets utlåtande, n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete samt afgifna motioner i ämnet.

Vid föredragning af statsutskottets den 6 innevarande april bordlagda memorial n:o 54, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel, godkändes de i memorialet föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 55 och Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 5.

Herr Treffenberg erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller, att kammaren icke misstycker, att jag tillåter mig här frammana en gengångare från förra riksdagen, ehuru denna gång i en något förändrad form. Anledningarne till ämnets återupptagande äro många och angifvas närmare i motionen, som jag nu anhåller att få aflemna.

Härefter aflemnade herr Treffenberg ifrågavarande motion, hvilken erhöll n:o 51 och på begäran bordlades.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att andra särskilda utskottets under dagen bordlagda utlåtande n:o 1 skulle uppföras främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna

Onsdagen den 17 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nädiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående förändradt sätt för användandet af ett till en mejeriskola inom Jemtlands län anvisadt anslag; samt

2:o) angående ändring i stadgad villkor för åtnjutandet af de pensioner, som vid 1894 års riksdag beviljats åtskilliga vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjänstemän.

Dessa kongl. propositioner blefvo härefter föredragna och hänvisade till statsutskottet.

Justerades protokollen för den 5, 6 och 10 i denna månad.

Anmälades och bordlades konstitutionsutskottets memorial n:o 15, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Vid föredragning af herr *Treffenbergs* den 10 innevarande april bordlagda motion, n:o 51, angående meddelande af föreskrifter i syfte att vid slagt af husdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren, beslöt kammaren hänvisa denna motion till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran andra särskilda utskottets den 10 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1.

Herr *Törnebladhs* afgaf en motion, n:o 52, om uppgörelse med Stockholms stad angående öfverlåtande på staten af den rätt, staden må ega till vissa delar af Helgeandsholmen.

Denna motion hänvisades till statsutskottet.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena uppföras främst konstitutionsutskottets memorial n:o 15 och sist andra särskilda utskottets utlåtande, n:o 2.

Kammaren atskildes kl. 3,09 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
